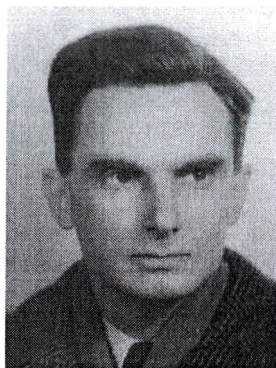

Architectus

1999
Nr 1(5)

Nasi mistrzowie

Kazimierz Ciechanowski

Kazimierz Ciechanowski urodził się we Lwowie 7 kwietnia 1914 roku. Jest najstarszym synem z pięciorga dzieci Zygmunta, profesora Politechniki Lwowskiej i Henny Deppe.

W roku 1928 wyjechał do Rydzyny, gdzie były minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, Tadeusz Łopuszański, zorganizował eksperymentalną szkołę średnią – Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich. W szkole tej, w której kształciła się młodzież z trzech byłych zaborów, program nauczania obejmował nie tylko naukę, lecz także codzienne zajęcia sportowe i praktyczne, np. uprawianie wioślarstwa na łodziach zbudowanych przez uczniów. Szkoła miała na celu przygotowanie kadry nowej inteligencji, ludzi twórczych, którzy mieliby się przyczynić do podniesienia poziomu gospodarczego i technicznego kraju. Szkołę tę ukończył także młodszy brat – Wiktor (ur. w 1917 roku).

Ojciec kładł duży nacisk na naukę nowożytnych języków obcych. Całe rodzeństwo znało język angielski, nieco gorzej niemiecki i rosyjski, niektórzy łacinę i grekę lub francuski.

Dwaj młodszy bracia Kazimierza Ciechanowskiego zginęli podczas wojny; Artur (ur. w 1920 r.) w więzieniu zamartynowskim we Lwowie w 1941 r., Wiktor w 1944 nad Atlantykiem (kapitan-pilot w Dywizjonie 304).

W latach 1932/33–1938/39 studiował na Wydziale Architektury Politechniki Lwowskiej. Po praktyce budowlanej odbytej we Lwowie, Krakowie, Stanisławowie i Świątyniu został asystentem profesora Jana Bagińskiego na

Wydziale Architektury Lwowskiego Instytutu Politechnicznego.

W roku 1940 zawarł związek małżeński z koleżanką ze studiów – Heleną Wondroszówną, z którą ma trzy córki: Janina, obecnie architekt, mieszka w Australii, Maria, obecnie tłumacz jęz. polskiego we Francji, Zofia – mgr inż. ochrony środowiska mieszka z rodzicami we Wrocławiu.

Kazimierz Ciechanowski jest dziadkiem Stefana, Patryka, Seweryny i Anny.

Po wojnie Ciechanowski podjął pracę 1 czerwca 1946 r. na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, gdzie prowadził Zakład Podstaw Projektowania Architektonicznego. W roku 1965 otrzymał stopień doktora nauk technicznych. Promotorem jego pracy *Epigrafia romańska i wczesnogotycka w Polsce* był pierwszy doktorant Wydziału (!) dr Jerzy Hawrot.

W latach 1968–1978 był redaktorem naukowym wydawnictwa ciągłego *Prace Naukowe Instytutu Architektury i Urbanistyki*.

Kazimierz Ciechanowski był twórcą oryginalnej metody projektowania podstawowego. Metoda ta zdobyła uznanie na wszystkich uczelniach w kraju, autor zaprezentował ją także na międzynarodowym pokazie elementarnego projektowania w Paryżu w 1966 r.

W roku 1968 napisał pracę *Tradycyjne i nowe interpretacje punktu, linii i płaszczyzny*, którą uznano za podstawę do uzyskania habilitacji. W roku 1969 otrzymał tytuł docenta i objął kierownictwo prowadzonego przez siebie Zakładu.

W roku 1978 przeszedł na emeryturę, lecz nie zakończył pracy naukowej. Pracuje i publikuje prace z dziedziny sztuki stosowanej, zwłaszcza epigrafii. W roku 1997 ukazała się publikacja *Epigrafia półgroszy świdnickich*.

Osiągnięcia naukowe i projektowe

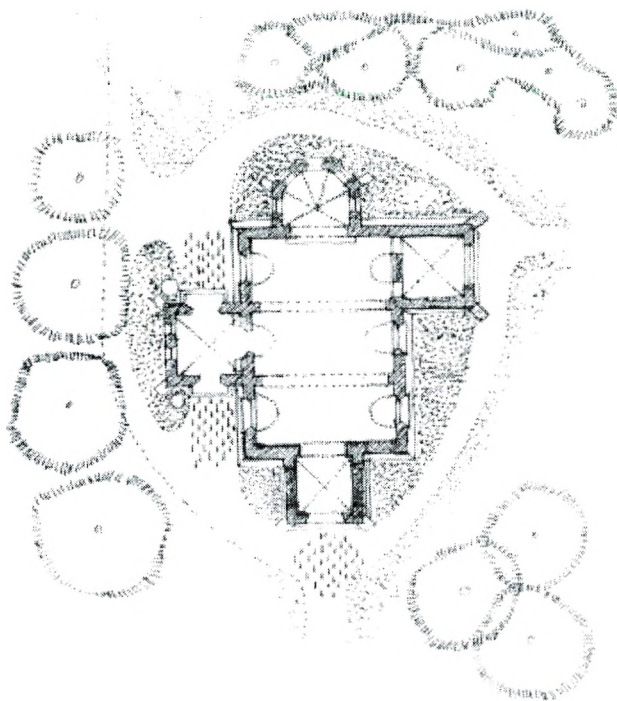
Rekonstrukcja biblioteki wydziałowej

Organizacja biblioteki wymagała odzyskania rozrzuconych po wojnie w mieście księgozbiorów uczelni. Zmienne ekipy spontanicznie dokonały gigantycznej pracy, pokonując liczne utrudnienia podczas ratowania dobytku przysiężnych bibliotek.

Książki poniemieckie kwalifikowano dla poszczególnych Wydziałów. Znajdowano też polskie książki, jak np. unikatowe dzieło Xawerego Podczaszyńskiego *Architektura dla młodzi*, z datą końca wojen napoleońskich. Było też dzieło Witruwiusza *Pięcioksiąg o Architekturze*, w ję-

zyku oryginału, wydawnictwa oficyny wrocławskiej Körniga.

Obowiązki opiekuna biblioteki, społecznie, pełnił Kazimierz Ciechanowski, którego wkład w kompletowanie księgozbioru był bezsporny, a będąc najlepiej zorientowany w uzupełnianiu jej zasobów (głównie polskich) łatwo kierował studentów do poszukiwanych tytułów. Była to pierwsza informacja naukowa i konsultowanie ewentualnych zakupów zagranicznych! Nabrały one rozmachu, gdy prorektorem ds. nauki został prof. dr Wacław Kasprzak.

Plan kościoła w Ropczyckiej Górze (Sędziszów) z 1948 r.

Kościół w Sędziszowie wybudowany w 1949 r.

Podstawy dydaktyczne projektowania wstępnego

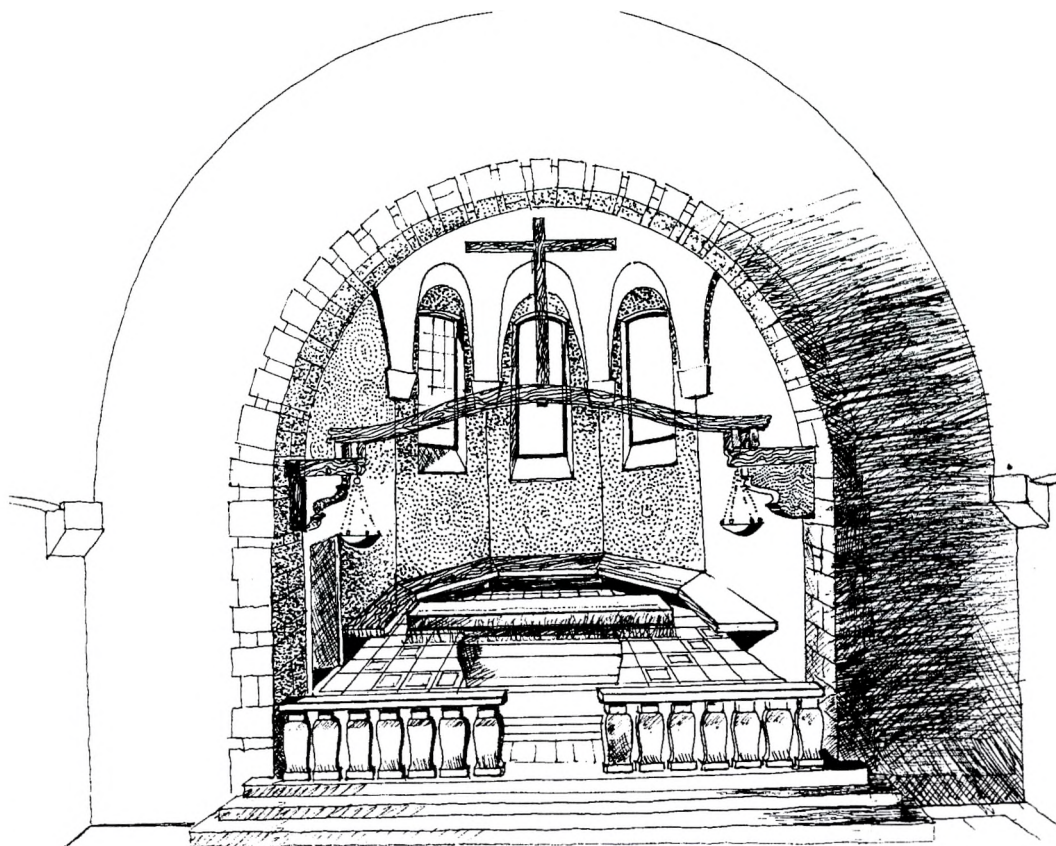
1. Nauka o piśmie w nawiązaniu do paleografii i epigrafii w kreowaniu nowego typu *kaligrafii* z profesjonalnym wkładem pedeutologicznym artysty mgra Arkausza Włodarczyka

2. Projektowanie miniatury architektonicznej (ławki, bramki, altanki), znaków orientacyjnych parkowych terenów zabaw dzieci. Materiał – drewno w obróbce ciesielskiej.

3. Repetytorium form klasycznych (arkadowanie, elewacja kilkuosiowa, kryty mostek, studnia, glorieta,

wazony parkowe, ławy, ogrodzenia). Materiał – kamień rzeźbiony; konsultacje – adiunkt Witold Lipiński.

4. Nauka kształtowania formy topologicznej – rzeźbiarskiej, realizowanej techniką papieroplastyki, jako dostosowanie się formy do tworzywa, tu zastępczego, z inspirującą adiunkturą Artysty. Stylizowane formy organiczne (ptaków, zwierząt, portretów!) kończył projekt architektury z powtarzalnego modułu (prefabrykatu).

Prezbiterium kościoła
w Sędziszowie

Odkrycia naukowe

Zajęcia dydaktyczne prowadzone w kilku uczelniach – technicznej, na uniwersytecie i w wyższej szkole artystycznej oraz wykształcenie humanistyczne spowodowały, że niezbędne przygotowanie naukowe można było pogłębić korzystając z bibliotek wrocławskich, nie wykluczając też kwerend zagranicznych. Rezultatem działań techniczno-humanistycznych było kilka odkryć:

1. Matematyczno-geometryczna teoria ornamentu zaowocowała pracą pt. *Symetryczne przekształcenie sześcioboku umiarowego w nieumiarowy*, zamieszczoną w Zeszytach Naukowych Politechniki Wrocławskiej, Architektura IV, Nr 36, Wrocław 1960.

2. Związany z tym, nie znany sposób wyznaczania

wypadkowej skalarów (wektorów) skośnych w przestrzeni.

3. Wykład propedeutyki barwy w architekturze dał w rezultacie nowe pojęcie – *fotometryczny równoważnik odbicia*, tzn. synteza trójparametryczności, jej jasności oraz skuteczności świetlnej oka. Komunikat w Acta Polytechnicae Wratislaviensis Nr 3, 1973, V. Architektura, s. 26 (opiniodawcy: prof. Witold Romer, Arkadiusz Piekara).

4. Ostatnim opublikowanym odkryciem z dziedziny epigrafii jest ustalenie atrybucji mennicznych półgroszy świdnickich, *Epigrafia półgroszy świdnickich*, [w:] Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, A, Nr 52, Wrocław, 1966, s. 83.

Publikacje

Rozprawa doktorska *Inskrypcje romańskie i pregotyckie w Polsce*, Ossolineum, Wrocław 1960, przyczyniła się do nawiązania kontaktu naukowego z honorowym profesorem Hermanem Bauermanem z Westfalii, doktorem Uniwersytetu Wrocławskiego z około 1910 r., którego cenne uwagi i cytaty z rozpraw Ciechanowski zamieścił w pracach na temat epigrafii średniowiecza i odrodzenia. Zainteresowanie tą tematyką zaowocowało członkostwem w dwóch wydziałach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego: Historyczno-Filozoficznym i w Komisji Historii Sztuki (prom. prof. prof. Marian Morelowski, Marian Haisig).

Za pracę naukową, która stała się podstawą do uzyskania stopnia doktora habilitowanego, pt. *Tradycyjne i nowe interpretacje elementów projektowania*, Architektura VI, Wrocław 1968 r. w: Zeszyty Naukowe Politechniki Wrocławskiej, uzyskał nagrodę resortową 2. stopnia.

W „Przeglądzie Gospodarczym” wydawanym we Wrocławiu przez redaktora Mirosława Durczaka, ukazało się 25 recenzji z Wystaw w Muzeum Architektury, autorstwa Ciechanowskiego, zaopatrzonych w faksymile jego podpisu. Recenzje te dotyczyły wystaw i projektów architektonicznych, projektowania przemysłowego, malarstwa

Projekt Kazimierza Ciechanowskiego

i grafiki, prac artystów, architektów krajowych i zagranicznych, itp;

Z historii sztuki użytkowej ukazały się np. publikacje:

1. *Zabytkowe napisy kamienne na Śląsku* (związane z epigrafią klasyczną), Zeszyty Naukowe Politechniki Wrocławskiej, Architektura, Wrocław 1957.

2. *Znaczenie analizy epigraficznej dla datowania wczesnych zabytków inskrypcyjnych na Śląsku*, Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Wrocław 1960.

3. *W sprawie datowania Chrzcielnicy legnickiej*, Biuletyn Historii Sztuki PAN, nr 3/4, Warszawa 1962.

4. *Wrocławskie wzory pisma Bonawentury Roeslera*, Roczniki Sztuki Śląskiej II, Wrocław 1965.

5. *Wpływy romańskie w inskrypcjach odrodzenia*, Biuletyn Historii Sztuki PAN, nr 2, Warszawa 1976, s. 104–108.

6. *Romański opistograf z Olbina i Arsenalu wrocławskiego a formy z Cote d'Or*, Annales Silesiae VII, Wrocław 1977, s. 85–91.

7. *Epigrafika tympanonu Jaksy i jego XVIII-wiecznego miedziorytu*, [w:] Prace Naukowe Instytutu Historii Architektury Sztuki i Techniki, nr 13, seria: Studia i Materiały nr 6, Wrocław, 1980, s. 9–21.

8. *W sprawie datowania trzech tympanonów polskich z XIII w. na podstawie inskrypcji wotywnych*, Śląski

Kwartalnik Historyczny Sobótka nr 2, Wrocław 1983, s. 235–240.

9. *Romańska obrączka z inskrypcją z Wrocławia – Olbina*, współautor Czesław Lasota, Kwartalnik Historyczny „Sobótka” nr 2, Wrocław 1983.

10. *Epigrafia półgroszy świdnickich*, [w:] Sprawozdania WTN 51 (1996), seria A, Wrocław 1997.

Oprócz tego ukazały się prace w komunikatach i raportach, m.in.:

1. *Problemy epigrafiki tympanonu Jaksy*, Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, 29 A, Wrocław 1974, s.77

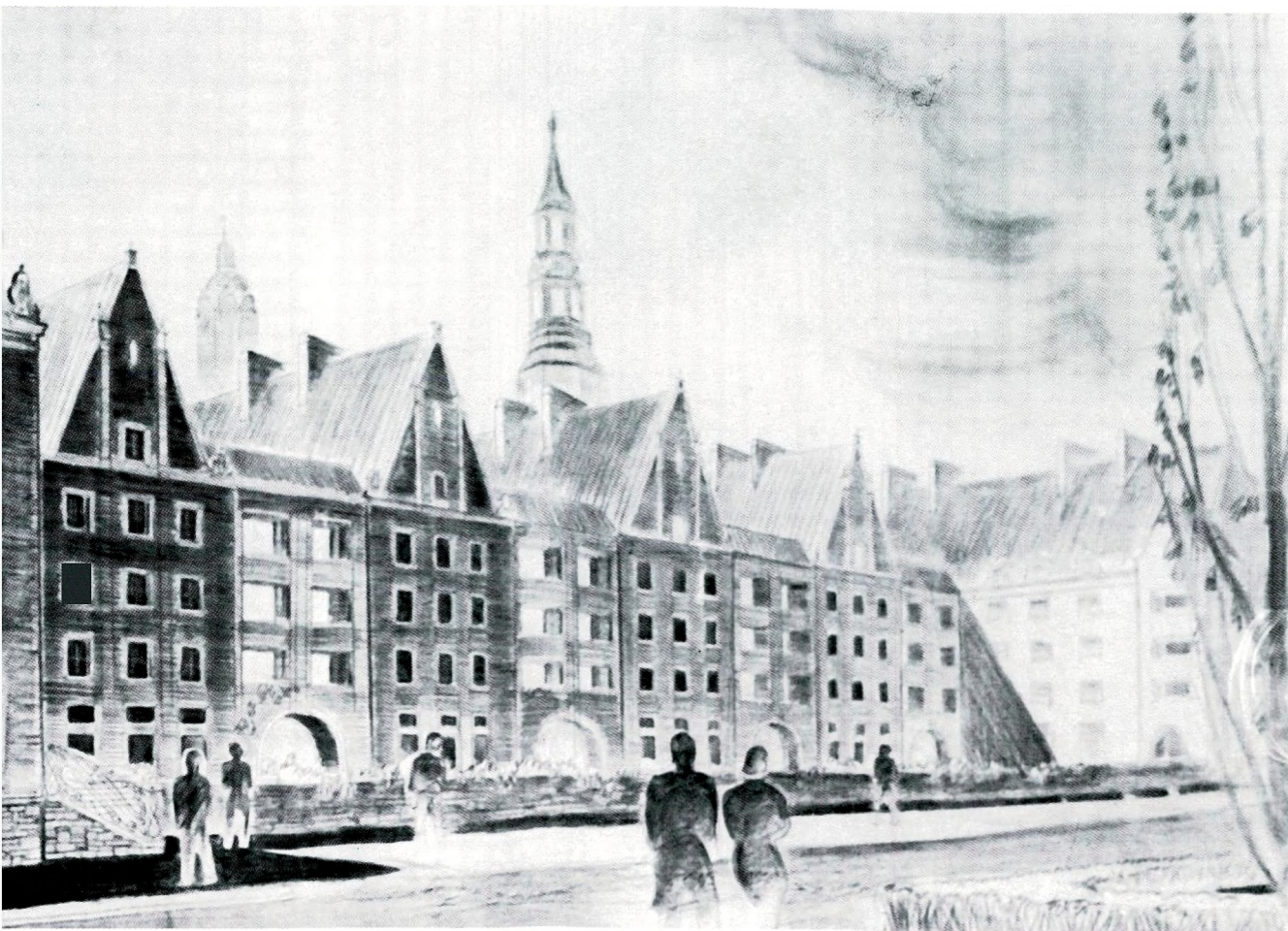
2. *Fizyczne, psychofizyczne i psychologiczne aspekty harmonii barw*, współautorstwo Witold Romer, Instytut Architektury i Urbanistyki Politechniki Wrocławskiej, nr I-1/K-40, Wrocław 1974, s. 1–18.

3. *Badania możliwości systemu trójkątno-sześciobocznego*, Instytut Architektury i Urbanistyki Politechniki Wrocławskiej, I-L/K-111/77.

4. *Możliwości plastyczne 2-kondygnacyjnego budynku płasko krytego*, nr I-1/K-45, Wrocław 1975, s. 5, rys. 21.

5. *Rozwój domu jednorodzinnego w Australii*, Raport Instytutu Archit. i Urbanistyki, ser. PRE, nr 196, 1983.

6. *Wystawa Andrzeja Frydeckiego w Muzeum Architektury we Wrocławiu 1988/89*, Raport serii PRE nr I-1/P-522/89.

i Konrada Dyby z 1954 r.: *Plac Młodzieży* we Wrocławiu

Udział w działalności organizacyjnej i kierowniczej Wydziału Architektury

Jako kierownik Zakładu Podstaw i Elementów Projektowania, Kazimierz Ciechanowski zorganizował zajęcia dydaktyczne, potem także z detalu architektonicznego, jako uzupełnienie budownictwa ogólnego. Wydziałowi macierzystemu przysporzył kilkudziesięciu dyplomantów, kilku doktorów, także kilku z Syrii oraz z Iraku, był recenzentem kilku prac habilitacyjnych, które kończyły się docenturami ich autorów.

Wykładał podstawy projektowania na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, ten sam przedmiot na Wydziale Inżynierii i Budownictwa, zagadnienia systemów na Wydziale Podstawowych Problemów Techniki Politechniki Wrocławskiej. Prowadził także zajęcia na innych uczelniach: propedeutyka architektury i urbanistyki na Wydziale Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, wykłady z architektury na Wydziale Malarstwa, Szkła i Cera-

miki Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych oraz konsultacje z projektowania.

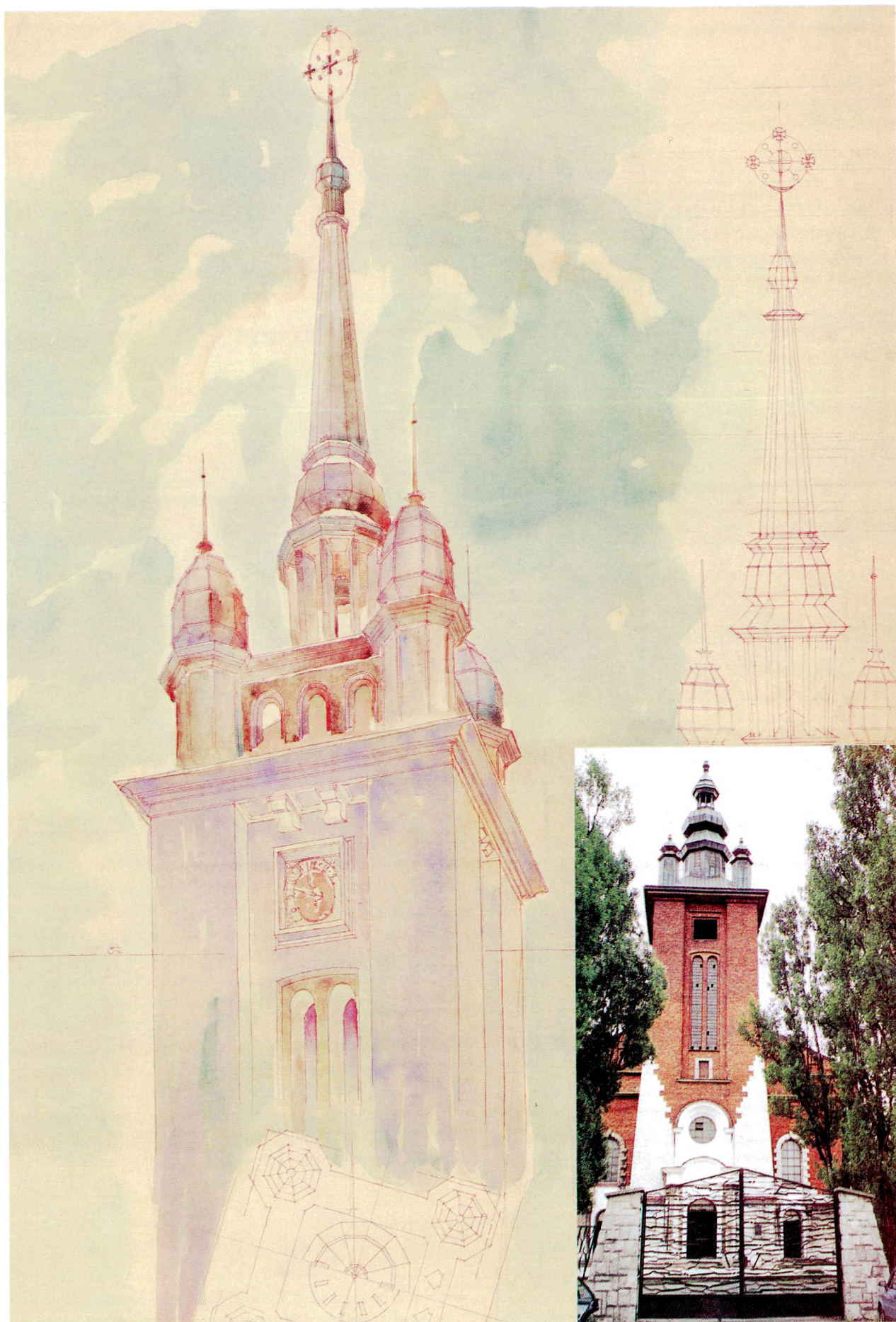
Po nominacji na stanowisko adiunkta, przez ministra Osmana Achmatowicza w 1946 r. uczestniczył czynnie 35 lat w Radzie Naukowej Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, przechodząc od stopnia starszego wykładowcy, zastępcy profesora do stopnia docenta habilitowanego.

Był twórcą programu Projektowania Wstępnego, którego celem było wypełnienie braku przygotowania maturzystów do studiów architektonicznych. Realizacja spowodowała akceptację w programie ministerialnym, powodując nominację na prodziekana do spraw studenckich i funkcję opiekuna domów studenckich u boku dziekana prof. Andrzeja Frydeckiego. Niezbędność budowy nowych domów akademickich, była oprócz innych, stałą troską dziekańską, gdy w mieście powojennym brakowało pokoju dla żaka.

Działalność pozauczelniana

Z wyboru Rady Wydziału został delegowany do Miejskiej i Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznych, w których działał 15 lat (głos doradczy, koreferaty 1965–1980).

Mimo, że uważany był za *suchego teoretyka*, niejednokrotnie podczas sesji Komisji doradzał jak praktycznie rozwiązać niektóre problemy architektoniczne. Członkiem Rady Miejskiej jednego z miast Dolnego Śląska, na przy-

Projekt zwieńczenia wieży nowego kościoła w Nowym Targu (wraz ze Zbigniewem Kupcem)

kład doradzał jak praktycznie zaradzić nanoszeniu, płynącą przezeń rzeczką, rumowiska kamiennego za pomocą budowy w wyższym biegu rzeki tam retencyjnych. Do usunięcia rumowiska należało położyć tor kolejki wąskotorowej na dnie cieku do transportu, jeśli nie jest możliwe inne

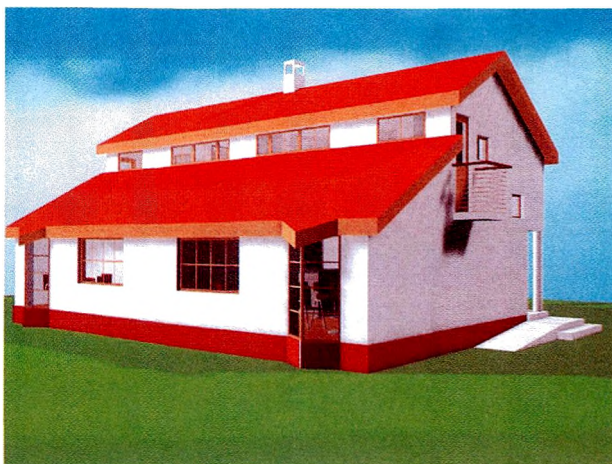
zabezpieczenie brzegów potoku.

Koreferaty Ciechanowskiego o planach miast Dolnego Śląska opracowano jako wytyczne (publikowano je także w formie plakatów). Dotyczyły głównie polichromii centrów regionu.

Ważniejsze realizacje projektów

Po praktyce dyplomowej na budowie osiedli Funduszu Kwaterunku Wojskowego w 1937 r. w Stalowej Woli, Ciechanowski został architektem autorem projektu przebudowy polskiego domu ludowego na teatr dramatyczno-muzyczny w Borysławiu w firmie rosyjsko-ukraińskiej Giprograzdanstroj (Kijów–Lwów), zatwierdzonego w Komitecie ds. Dzieł Sztuki w Rosji, oddział w Kijowie. Delegację nie znanemu architektowi polskiemu do Kijowa dał dyrektor Firmy Wołodymir Szmiryn (1945 r.). Jako asystent czynnie uczestniczył ze swym profesorem, Zbigniewem Kupcem, w odbudowie klasztoru w Tyńcu pod Krakowem oraz w budowie i projektowaniu kościołów (Zaborów, Jasło, Nowy Targ).

Projekt własny kościoła w Ropczyckiej Górze (Sędziszów Małopolski) był zapewne jednym z pierwszych nowych kościołów po wojnie w Polsce, zbudowanych w latach 1948–1949. Istotne było zastosowanie żywic epoksydowych w konserwacji zabytków Dolnego Śląska, np. Wieży Kramarskiej w Lubaniu lub wykusza w Muzeum Narodowym we Wrocławiu oraz m.in. projekty regulacji 10 wsi Dolnego Śląska na zlecenie Wro-

Projekt domku jednorodzinnego (Typ M2),
wykonany na zlecenie Uczelni

clawskiej Dyrekcji Odbudowy, w kooperacji ze Stanisławem Sękowskim, delegowanym z Komitetu Urbanistyki i Architektury w Warszawie.

Działalność w SARP-ie

Kazimierz Ciechanowski działał społecznie m.in. w Stowarzyszeniu Architektów Polskich (protokół pierwszych po wojnie zebrań oddziału Wrocław), którego był prezesem, potem przewodniczącym sądu koleżeńskiego. Brał także

aktywny udział w publikacjach, w premiowanych konkursach krajowych, a także w różnych agendach stowarzyszenia. Działalność ta zaowocowała pierwszym odznaczeniem Zarządu Głównego oraz kilkoma oddziału wrocławskiego.

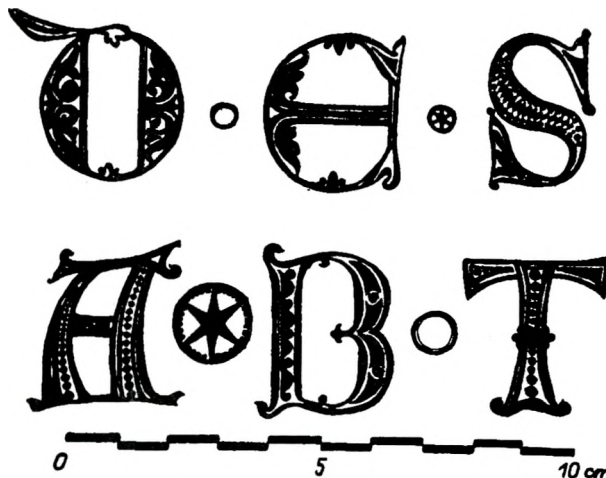
Krajowe i zagraniczne osiągnięcia dydaktyczne

Prezentacja wyników dydaktycznych odbywała się podczas dorocznych wystaw prac studenckich w Muzeum Architektury we Wrocławiu

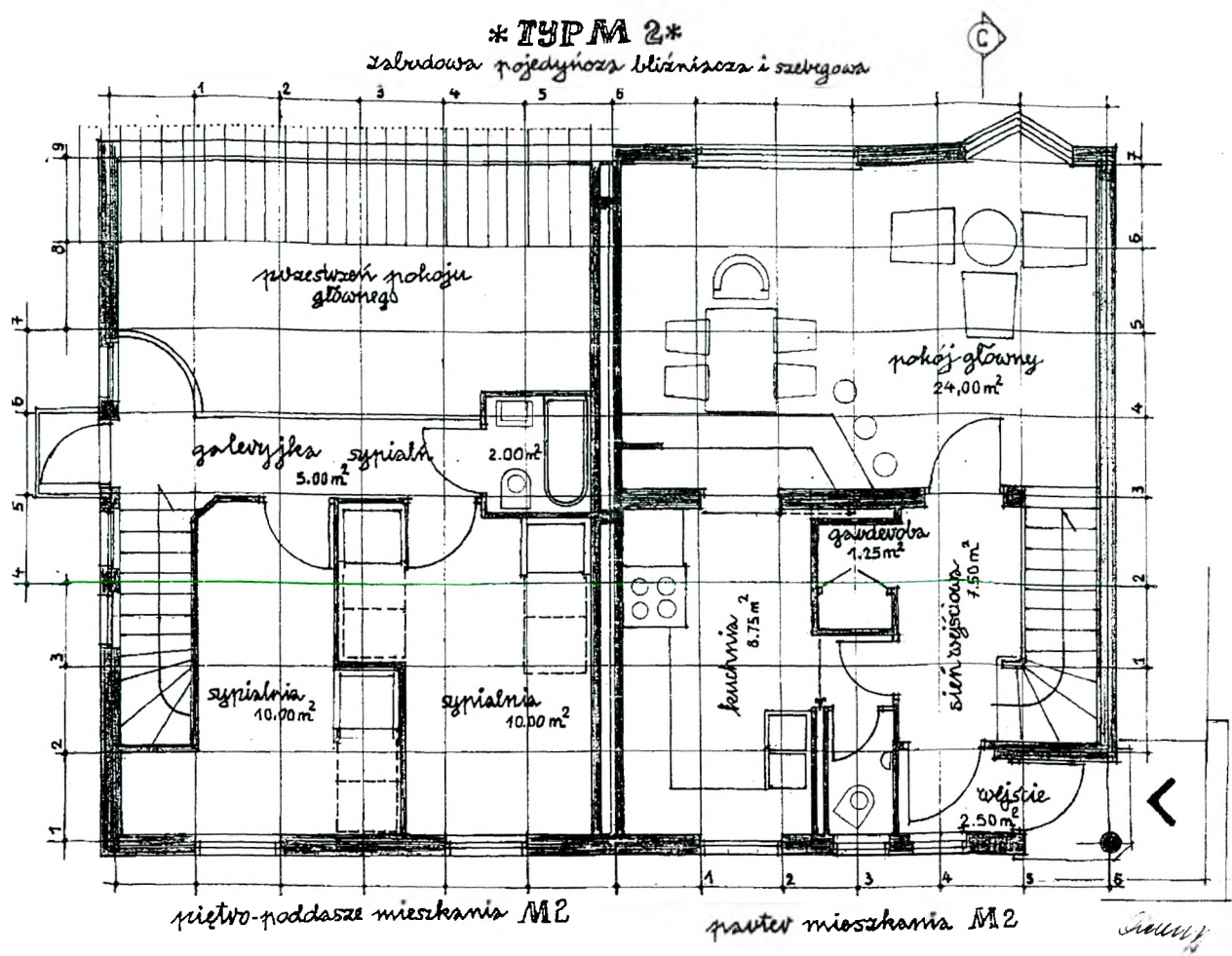
Międzynarodowy przegląd dydaktyki Podstaw Projektowania Architektonicznego w Europie odbył się w Paryżu w 1960 r., z 12 polskich uczelni, centralne eliminacje wyłoniły 20 prac Zakładu Projektowania Wstępnego Wydziału Architektury we Wrocławiu i jedną z Warszawy.

Konkretna aplikacja metody nastąpiła w Karl Marx-Stadt, gdzie była zaprojektowana i zbudowana Sala Kongresowa przez architektów, którzy wcześniej, jako studenci Wydziału Architektury z Weimaru, wizytowali Zakład Projektowania Wstępnego Wydziału Architektury we Wrocławiu, wykazując niezwykle zainteresowanie jego wynikami.

Popularny znak Olimpiady Berlińskiej, jako rezultat poszukiwania graficznej ekspresji w rutynowej dydaktyce

Datowanie zabytku (chrzcielnica legnicka)
na podstawie inskrypcji

dyscypliny plastycznej, był wykonany przez studentów I roku Wydziału Architektury we Wrocławiu.

Z dziejów architektury Dolnego Śląska po 1945 r. ważny jest okres *natarcia i naporu* pierwszych absolwentów Wydziału Architektury we Wrocławiu. Pamiętne są odbudowa ul. Świdnickiej (Czerechowski, Jędrak, Tarnawscy), projekty odbudowy Uniwersytetu Wrocławskiego (Barski, Tyczkowski, Pawłowicz, Zdek, Wdowiak) oraz wspaniałe wizje przyszłych uczelni miasta. W projektach alternatywnych, dotyczących rozbudowy powojennego Wrocławia, miał Ciechanowski satysfakcję partycypować wraz z Konradem Dybą, profesorem wszystkich absolwentów, nie tylko Wydziału, lecz także całej Politechniki Wrocławskiej*.

Projekty te były wysoko oceniane, lecz ze względów pozamerytorycznych nie realizowane. W latach sześćdziesiątych ambasador Iraku w Polsce złożył kierownictwu Zakładu Podstaw i Elementów Projektowania ofertę zorganizowania w Mosulu wydziału architektury. Zadanie to realizowali długoletni pracownicy Ciechanowskiego – dr hab. Elżbieta Baciowa i dr Janusz Frydecki – w formie międzynarodowych delegacji inicjatywnych, rozwijających działania tamtejszych pracowników.

*Brygadzysta ciecili z prowadzonych niegdyś przez Ciechanowskiego budów – Jakimowicz z Oleska, rodzinnego miasta Jana III Sobieskiego, spotkawszy go w 1946 r. we Wrocławiu i usłyszawszy, iż pracuje na Uczelni, usiłował go namawiać, by wrócił do praktyki.

Weryfikacja prac naukowych

Rejestracja cytowań prac Ciechanowskiego obejmuje najczęściej opracowania humanistyczne na temat epigrafii w publikacjach z paleografii i historii sztuki, wielokrotnie w publikacjach Barbary Trelisńskiej e.g.

Za granicą był cytowany przez J. Bauermanna, (np.

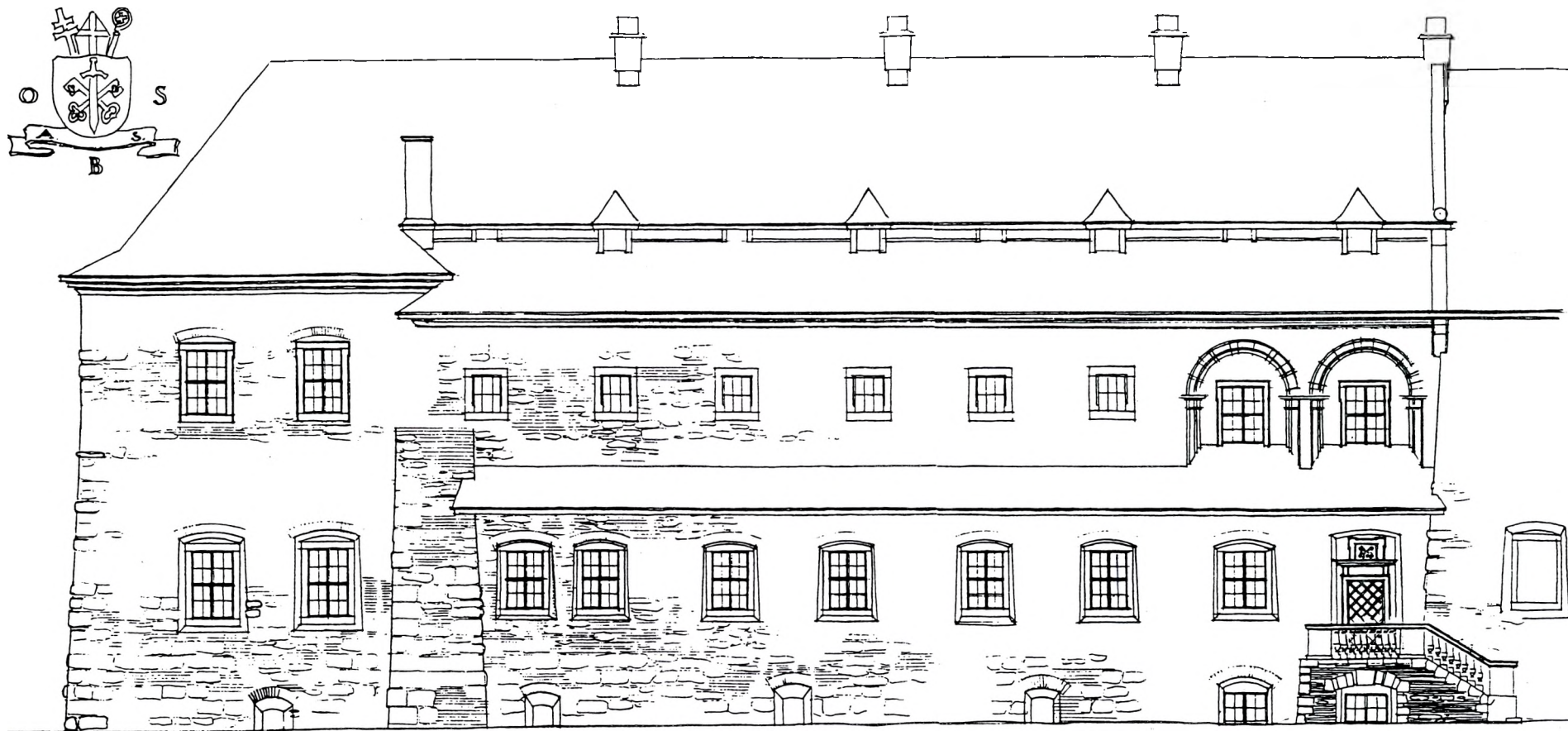
w LATOMUS XXVI, 1967 r., autorstwa Attilii Dagrassiego).

Wydawnictwa dydaktyczne: *Podstawy projektowania architektonicznego i kompozycji architektonicznej*, 1972, 1974 i 1976 weryfikowali studenci.

Świadectwo autorskie

Świadectwo o dokonaniu wzoru użytkowego pt. *Ergonomiczna ławka wielozpozycyjna* Nr 25912, Urząd Paten-

towy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Świadectwo Autorskie Nr 25103, Warszawa 15 lutego 1977 r.

Kazimierz Ciechanowski

ELEWACJA WSCHODNIA 1:100.

ODBUDOWA
 OPACTWA
 BENEDYKTYNÓW
 W TYNIEC POD KRAKOWEM
 1948-50
 ZBIGNIEW KUPIEC-ARCHITEKT.
 STANISŁAW KORZENIAK-BUDOWA.
 KAZIMIERZ CIECHANOWSKI-ASYST.

Kazimierz Ciechanowski

**Wykaz prac popularno-naukowych Kazimierza Ciechanowskiego
w Instytucie Architektury i Urbanistyki do roku 1985**

1. *Bolesław Szmidt*, Przeg. Gosp. 1976, R. 5, nr 8, s. 10–11, 1 fot., I-1/I-105/84.
2. *Rosyjska ceramika XV–XIX w.*, Przeg. Gosp. 1976, R. 5, nr 9, s. 19, 1 rys., I-1/I-131/84.
3. *Wzornictwo przemysłowe RFN*, Przeg. Gosp. 1976, R. 5, nr 10, s. 25, 1 fot., I-1/I-132/84.
4. *Architektura J. Lubicza-Nycza*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 2, s. 19, 2 fot., I-1/I-111/84.
5. *Architektura Starożytnego Rzymu*, Przeg. Gosp., 1977, R. 6, nr 10, s. 23, 1 foto., I-1/I-109/84.
6. *Architektura – twórczość*, Przeg. Gosp., 1977, R. 6, nr 5, s. 23, 1 fot., I-1/I-122/84.
7. *Architektura uzdrowisk podgórskich*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 9, s. 23, 1 fot., I-1/I-112/84.
8. *Francois Morellet i Jan Berdyczak*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 12, s. 23, 1 fot., I-1/I-108/84.
9. *Interpretacja architektury*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 6, s. 23, 1 fot., I-1/I-123/84.
10. *Motywy architektoniczne na pieczęciach Piastów Śląskich*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 11, s. 23, 1 fot., I-1/I-110/84.
11. *Lapidarium*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 3, s. 23, 1 fot., I-107/84.
12. *Wystawa nowożytnego witrażu*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 4, s. 19, 1 fot., I-1/I-113/84.
13. *Wystawa prac Władysława Czernego*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 8, s. 23, 1 fot., I-1/I-124/84.
14. *Wystawa Shakersów*, Przeg. Gosp. 1977, R. 6, nr 1, s. 19, 1 fot., I-1/I-121/84.
15. *Architektura amerykańska*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 7, s. 23, 1 fot., I-1/I-129/84.
16. *Architektura austriacka – Gustaw Peichl*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 6, s. 23, 1 fot., I-1/I-126/84.
17. *Architektura zabytkowa portali wrocławskich*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 8, s. 23, 1 fot., I-1/I-125/84.
18. *Aulis Blomsted – Myśl i forma – Studia harmoniczne*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 11, s. 23, 1 fot., I-1/I-127/84.
19. *Bohdan T. Urbanowicz*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 2, s. 23, 1 fot., I-91/I-106/84.
20. *Budownictwo drewniane*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 3, s. 23, s. 23, 1 fot., I-1/I-128/84.
21. *Jerzy Hryniewski – 50 lat architektury*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 4, s. 23, 1 fot., I-1/I-115/84.
22. *Współczesna tkanina węgierska*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 12, s. 23, 1 fot., I-1/I-120/84.
23. *Wystawa akwareli i gwaszy Tadeusza Broniewskiego*, Przeg. Gosp. 1978, R. 7, nr 5, s. 23, s. 22, 1 fot., I-1/I-114/84.
24. *Architektura polska 1918–1978 r.*, Przeg. Gosp. 1979, R. 8, nr 3, s. 18, 1 fot., I-1/I-150/84.